

Kommunövergripande riktlinjer för världsarvsfrågor

Dokumenttyp:	Riktlinje
Beslutat av:	Kommunstyrelse
Antagen:	2025-09-09 § 174
Gäller för:	Karlskrona kommun och dess helägda bolag
Ansvarar för revidering:	Världsarvssamordnare, Kultur- och fritidsförvaltningen
Giltighetstid:	2025-10-01-- 2029-09-30
Ersätter:	Ny

Innehåll

1	Inledning	3
2	Målsättning	4
3	Nulägesbeskrivning	5
3.1	Världsarvsrådet för Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona.....	5
3.2	Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona förvaltningsplan.....	6
3.3	Världsarvssamordnaren.....	7
3.4	Myndighetsansvar	7
4	Målgrupp för riktlinjerna	8
5	Roller och ansvar i Karlskrona kommunkoncern	8
6	Riktlinjer för genomförande.....	11

1 Inledning

Örlogsstaden Karlskrona upptogs år 1998 på Unescos lista över världsarv. Staden är internationellt intressant som ett unikt exempel på en konsekvent genomförd, marint befäst stadsanläggning och sjöarsenal från 1600- och 1700-talen. Nyckeln till utnämningen är därför planeringen av staden, som började anläggas år 1680 enligt kung Karl XI:s vilja och visioner. Än i dag – efter mer än 340 år – är Karlskrona en levande örlogsstad med en välbevarad stadsplan.

Att vårda och utveckla detta kulturarv för framtida generationer är ett gemensamt ansvar. Världsarvskonventionen, som antogs av Unesco 1972, förpliktar länderna som ratificerat den att skydda och bevara världsarv för kommande generationer. Det innebär både ett ansvar och en möjlighet: att bevara kulturarvet och samtidigt utveckla en attraktiv, hållbar stad där historien stärker framtiden.

Karlskrona kommun är samordnande organisation för förvaltningen av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona och dess världsarvsråd. För att säkra ett långsiktigt och samlat arbete krävs bred samverkan både internt i kommunkoncernen och externt – mellan myndigheter, kunskapsinstitutioner, företag och andra intressenter. Ett världsarv berör många delar av samhället, och när vi arbetar tillsammans får vi bättre beslut, högre kvalitet och mer genomslag.

I enlighet med den nationella världsarvsstrategin har världsarvsrådet för världsarvet Örlogsstaden Karlskrona fastställt den nya förvaltningsplanen för världsarvet Örlogsstaden Karlskrona för perioden 2023-2028; ett gemensamt styrdokument för världsarvsrådet och dess organisationer.

Karlskrona kommun strävar efter att integrera världsarvsfrågor och världsarvets förvaltningsplan i den ordinarie verksamheten och att den kunskap och kompetens som finns inom olika förvaltningar och bolag tas till vara. På så sätt kan vi skapa smartare lösningar, starkare identitet och ett mervärde för hela kommunen. Mycket görs redan idag – men med gemensamma riktlinjer blir det lättare att samordna, lyfta fram och bygga vidare på det arbete som redan pågår.

2 Målsättning

Förvaltningen av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona är ett gemensamt ansvar inom hela Karlskrona kommunkoncern. Dessa riktlinjer tydliggör kommunens roll och ger en gemensam inriktning för ett samordnat och långsiktigt arbete. Målet är att världsarvsfrågorna integreras i den dagliga verksamheten, med förvaltningsplanen som ett stöd i beslut och utveckling. Riktlinjerna bidrar till ett enhetligt förhållningssätt och tydliga ansvarsfördelningar i hela organisationen.

Karlskrona kommun strävar efter att:

- Integrera världsarvsfrågor och förvaltningsplanen i kommunens mål, planer och dagliga beslut. Det ska vara en naturlig del av arbetet, inte ett tillägg.
- Bedriva en strategisk och långsiktig förvaltning där både utveckling och bevarande är centrala aspekter.
- Säkerställa effektiva samordningsstrukturer för världsarvsfrågor inom kommunen.
- Fördela ansvar så att förvaltningar och bolag bidrar utifrån sin kompetens.
- Höja kunskapen om världsarvet och dess relevans bland medarbetare.

Karlskrona kommun tar ett samlat ansvar för förvaltningen av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona genom en samverkande organisation där alla bidrar med sin expertis för att bevara och utveckla världsarvet för framtida generationer. Det handlar om att ta vara på något världsunikt – och göra det till en drivkraft för framtidens Karlskrona.

3 Nulägesbeskrivning

För att säkerställa att världsarvsfrågor effektivt integreras i kommunens verksamheter är det avgörande att alla förvaltningar och bolag involveras. Världsarvet måste beaktas i både den operativa verksamhetsplaneringen och de ekonomiska prioriteringarna. För att optimera resurser och insatser krävs en välutvecklad struktur och samverkan. Förankringen mellan världsarvets förvaltningsplan och kommunens mål och uppdrag behöver stärkas, och nya arbetssätt måste tas fram för att integrera världsarvsfrågor med kommunens övriga verksamheter.

Att arbeta med världsarvet innebär inte ett nytt uppdrag – utan ett stöd i det arbete vi redan gör för en långsiktigt hållbar och attraktiv kommun. En styrka i Karlskronas arbete är den breda samverkan – men det finns fortfarande behov av att utveckla samordning, tydliggöra ansvar, höja kunskapsnivån och integrera världsarvsarbetet ännu bättre i den ordinarie kommunala verksamheten.

Många medarbetare bidrar redan till världsarvsarbetet – ofta utan att tänka på det som just världsarvsfrågor. Det här dokumentet är tänkt som ett konkret stöd för att se kopplingarna tydligare, lyfta fram goda exempel och inspirera till fortsatt samverkan.

Genom att ta vara på världsarvet kan vi bland annat stärka platsens identitet, locka besökare och investeringar, och göra det mer attraktivt att bo och arbeta i Karlskrona.

3.1 Världsarvsrådet för Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona

Sedan 2002 har världsarvet Örlogsstaden Karlskrona ett världsarvsråd med flera olika parter som utgör en samlad organisation för världsarvet. Sedan 2022 är Karlskrona kommun sammankallande och ansvarig, genom världsarvssamordnare, för att koordinera arbetet inom världsarvet och världsarvsrådet.

Världsarvsrådet har ett strategiskt, långsiktigt perspektiv med ansvar för att skapa förutsättningar för och säkerställa en hållbar förvaltning och utveckling av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona. I världsarvsrådet ingår representanter från organisationer som har ett särskilt utpekat ansvar eller roll i världsarvet. Rådet är ett forum för samverkan och har som uppgift att på strategisk nivå diskutera och komma överens om viljeinriktningen inom det gemensamma världsarvsarbetet. Världsarvsrådet ska fastställa organisationernas överenskommelse om insatser samt följa upp de gemensamma förvaltningsdokument som finns.

Världsarvsrådet för världsarvet Örlogsstaden Karlskrona utgörs idag av representanter från följande organisationer: Karlskrona kommun, Länsstyrelsen Blekinge län, Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Försvarsmakten, Region Blekinge, Statens maritima och transporthistoriska museer (genom Marinmuseum), Blekinge Museum, Blekinge Tekniska Högskola och SAAB.

3.2 Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona förvaltningsplan

Enligt den nationella strategin, framtagen av Riksantikvarieämbetet, är världsarvsrådet ansvarigt för att ta fram en förvaltningsplan samt att bidra med underlag i den periodiska rapporteringen till Unescos världsarvskommitté.

I enlighet med den nationella världsarvsstrategin har världsarvsrådet fastställt den nya förvaltningsplanen för världsarvet Örlogsstaden Karlskrona för perioden 2023-2028.

Förvaltningsplanen är ett gemensamt styrdokument för världsarvsrådet. Planen ska fungera som ett hjälpmedel för inriktningsarbete, uppföljning och avstämning gentemot den operativa förvaltningen och mot Unescos Periodic Reporting. Dokumentet är ett direkt resultat av samverkan och dialog mellan olika representanter i världsarvsrådet. Världsarvssamordnaren från Karlskrona kommun har koordinerat processen och varit drivande inom världsarvsrådets organisation.

Arbetet med världsarvet berör olika områden. För att kunna redovisa olika kopplingar lyfts olika temaområden i förvaltningsplanen. Under varje temaområde finns några fokusområden där en kort text hjälper till att rama in möjligheter och utmaningar, samt övergripande mål. Genom årliga handlingsplaner som visar olika insatser och dess koppling till fokusområdena samt ansvariga för genomförande, följs måluppfyllelsen upp.

Förvaltningsplanens vision och övergripande syfte

Vision

Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona – ett föredömligt hållbart och levande världsarv där utvecklingen sker i samspel mellan det civila och militära kulturarvet.

Världsarvsrådets övergripande syfte är:

- Att vara en tydlig samarbetsorganisation där parterna var för sig och tillsammans samverkar på ett sätt som stärker världsarvet.
- Att förvalta och vårda världsarvet så att dess kulturvärden bevaras och stärks. Den hållbara utvecklingen ska ske med utgångspunkt i världsarvets unika värden och särskilda förutsättningar.
- Att nyttja världsarvet som en resurs för att öka delaktighet, engagemang och förståelse genom bildning, kunskapsspridning och riktade insatser.
- Att verka för att världsarvets roll stärks i det lokala och regionala utvecklingsarbetet samt används som en plattform för hållbar utveckling utifrån Agenda 2030.

Teman och fokusområde i förvaltningsplanen

För att bättre strukturera arbetet med världsarvsfrågor har fyra teman identifierats. Varje tema har brutits ned i några fokusområden för att på bästa sätt stödja dialogen

i världsarvsrådet och prioriteringen av olika insatser under planens giltighetstid. Till varje tema är ett eller flera globala mål kopplade.

Förvaltning och utveckling av världsarvet örlogsstaden Karlskrona

- Vård och bevarande
- Riskhantering, klimat och beredskap
- Hållbar stadsutveckling

Bildning och delaktighet

- Kunskapsutveckling och pedagogik
- Delaktighet och lokalt engagemang
- Forskning

Kommunikation och tillgängliggörande

- Kommunikation – organisering
- Innovation - digitalisering

Örlogsstaden Karlskrona som motor i lokal och regional utveckling

- Världsarvet som kulturell magnet för regional tillväxt
- Hållbar turism

3.3 Världsarvssamordnaren

Världsarvssamordnaren har ett övergripande strategiskt och samordnande ansvar att se till att organiseringen i världsarvsarbetet i sin helhet fungerar på lokal och regional nivå. Världsarvssamordnaren ansvarar även för att leda och samordna arbetet med att ta fram, uppdatera och följa upp förvaltningsplan och handlingsplan för världsarvet. Hen är kontaktperson och representant för världsarvet och den övergripande världsarvsförvaltningen. Världsarvssamordnaren sammankallar världsarvsrådet och beredningsgruppen. Tjänsten som världsarvssamordnare är placerad på Karlskrona kommuns kultur- och fritidsförvaltning och kan ses som en resurs för förvaltningar och bolag.

3.4 Myndighetsansvar

Karlskrona kommun har en central roll i världsarvsarbetet som beslutsfattande myndighet för tillämpning av plan- och bygglagen, arbetet med samhällsplanering och samhällsutveckling på lokal nivå. Det huvudsakliga ansvaret för detta ligger på Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Förvaltningens bebyggelseantikvarie är en viktig resurs som ska ha regelbundna avstämningar med världsarvssamordnare, vara aktiv i förvaltningens struktur och vara delaktig i beredningsgruppen.

Klicka här för att läsa Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona förvaltningsplan.

4 Målgrupp för riktlinjerna

Primära målgrupper

- Kommunstyrelse, samtliga nämnder och bolagsstyrelser
- Chefer inom Karlskrona kommunkoncern
- De som arbetar med verksamhetsplanering inom Karlskrona kommunkoncern
- Nyckelpersoner i kommunkoncernen vars arbetsuppgifter berör världsarvet

Sekundära målgrupper

- Medarbetare som tar del av verksamhetsplanen och omsätter den i praktiken
- Intressenter och samverkansparter i och utanför Karlskrona.

5 Roller och ansvar i Karlskrona kommunkoncern

Karlskrona kommun är den samordnande organisationen för världsarvsarbetet i Örlogsstaden Karlskrona och arbetsgivare för världsarvssamordnaren som leder arbetet i världsarvsrådet. Världsarvet ska hanteras som en tvärfunktionell fråga och genomsyra hela organisationen. Alla förvaltningar och bolag inom kommunen har viktiga kompetenser som berikar världsarvets förvaltning och har ett gemensamt ansvar för att bevara och utveckla världsarvet samt att dessa frågor ska beaktas i alla relevanta processer, projekt och beslut. Arbetet med både bevarande och utveckling av världsarvet berör många olika förvaltningar och bolag på olika sätt, inte minst i arbetet med samhällsplanering och samhällsutveckling på lokal nivå.

Nedan redovisas roller och ansvar inom organisationen, med särskilt fokus på de som har större beröringspunkter med världsarvsarbetet.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för att stärka Karlskrona som världsarvsstad och säkerställa att kommunens insatser och ageranden inte påverkar världsarvets värden negativt. De ansvarar för att integrera världsarvsfrågor i kommunens strategiska planering och utveckling, och ska se till att dessa frågor beaktas i relevanta styrdokument och mål. Kommunstyrelsen följer också upp frågor som kan påverka både utveckling och bevarande av världsarvet.

Kommunstyrelsens ordförande är ordförande i världsarvsrådet och representerar kommunen i den externa samverkan. Ansvaret kan delegeras till kommundirektören som också är inbjuden till rådets sammanträden. Världsarvssamordnaren har direktkontakt med dessa funktioner.

Kultur- och fritidsnämnden

Det yttersta ansvaret för samordningen av världsarvets förvaltning inom Karlskrona kommun har kultur- och fritidsnämnden. Kultur- och fritidsnämnden utövar fortlöpande samordningsansvar för övriga nämnder och ger råd och direktiv i världsarvsarbetet. Kultur- och fritidsförvaltningens förvaltningschef representerar

kommunen i beredningsgruppen för världsarvsrådet. Tjänsten som världsarvssamordnare är placerad i ledningsgruppen på kultur- och fritidsförvaltningen och ses som en resurs för andra förvaltningar och bolag.

Kultur- och fritidsnämnden har också en viktig roll i att integrera världsarvet i kommunens kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Karlskrona kommun ansvarar för all myndighetsutövningen enligt Plan- och bygglagen. Det huvudsakliga ansvaret för detta ligger på Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Miljö- och Samhällsbyggnadsförvaltningens förvaltningschef representerar kommunen i beredningsgruppen för världsarvsrådet. Förvaltningens bebyggelseantikvarie är en viktig resurs som ska ha regelbundna avstämningar med världsarvssamordnare, vara aktiv i förvaltningens struktur och vara delaktig i beredningsgruppen.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden ansvarar för förvaltning och drift av byggnader på kommunens fastigheter. Utifrån ett världsarvsperspektiv har nämnden en central roll i att säkerställa att dessa miljöer förvaltas och utvecklas med respekt för världsarvets unika värden. Genom strategisk lokalförsörjning och medvetna beslut i bygg- och utvecklingsprojekt kan nämnden bidra till både skydd och synliggörande av världsarvet, exempelvis genom åtgärder för ökad brandsäkerhet eller hänsyn vid exploatering, ny- eller ombyggnationer i skyddade områden.

Drift- och servicenämnden

Drift- och serviceförvaltningen ansvarar för drift och underhåll av infrastruktur såsom vatten och avlopp, gata och park, trafik och hamnar samt olika interna stöd- och servicefunktioner för förvaltningarna i kommunen. Utifrån ett världsarvsperspektiv har nämnden en viktig roll i att beakta både bevarande- och tillgänglighetsaspekter vid utveckling och drift. Detta för att säkerställa att världsarvets värden inte bara bevaras utan också tillgängliggörs på ett hållbart sätt. Nämnden bidrar till att utveckla en infrastruktur som stödjer världsarvets behov, dess bevarande och möjliggör dess integration i den levande stadsutvecklingen.

Kunskapsnämnden

Kunskapsnämnden har ansvar för skolväsendets olika nivåer, från förskola till gymnasieskola, och ansvarar för att säkerställa kvaliteten i den pedagogiska verksamheten. Utifrån ett världsarvsperspektiv har nämnden en viktig roll i att främja kunskap om och förståelse för kulturarvet, inklusive världsarvet, genom att integrera dessa värden i undervisningen och stötta skolor och elever i deras lärande om kulturmiljöer och världsarvets betydelse.

Destination Karlskrona AB

Destination Karlskrona AB är ett helägt kommunalt bolag med uppdrag att tillsammans med näringslivet utveckla och positionera Karlskrona som en attraktiv plats för boende, besökare, nya invånare och investeringar.

Bolaget ska, i dialog med världsarvssamordnare, integrera världsarvet i sin verksamhet, säkerställa att turismaktiviteter stödjer bevarandet av dess värden och främjar medvetenhet om världsarvets betydelse bland både besökare och lokala aktörer.

Affärsverken

Affärsverken har en central roll i att främja hållbar platsutveckling genom sina tjänster inom energi, värme, cirkulär ekonomi och skärgårdstrafik. Vid utveckling och drift ska de beakta miljö- och hållbarhetsaspekter samt säkerställa att basfunktioner och tillgänglighet upprätthålls i världsarvsstaden. Utifrån världsarvets perspektiv har bolaget en viktig roll i att stödja bevarandet av världsarvets värden, samtidigt som de främjar hållbar platsutveckling och säkerställer att både invånare och besökare har god tillgång till och kan använda stadens resurser och infrastruktur på ett hållbart sätt.

Övriga nämnder och styrelse

Världsarvsfrågor berör hela kommunkoncernen. Varje nämnd och bolag beslutar om budget och verksamhetsplan där det kan vara aktuellt för världsarvsfrågor att integreras. Roller och medverkan i världsarvsfrågor ser olika ut beroende på aktuella politiska mål, insatser eller projekt.

Förvaltningscheferna och bolags-VD

Förvaltningschefens/bolags-VD:s roll är att integrera världsarvsfrågor inom förvaltningens/bolagets verksamhet och ansvarar för genomförande av specifika insatser samt uppdatera och hålla kontakt med världsarvssamordnare.

Varje förvaltningschef och bolags-VD har också ett ansvar för att skapa förutsättningar för att de egna medarbetarna får en förståelse och kunskap om världsarvet samt rollen som den egna verksamheten har i dess förvaltning.

Nyckelfunktioner i organisationen och kvalitetsnätverket

Nyckelpersoner är de som spelar en central roll i planering, förvaltning och utveckling av verksamheter som kan påverka världsarvet. Det kan handla om projekt eller framtagande av styrande dokument. Deras uppgift är att integrera världsarvsfrågor i strategiska beslut, säkerställa att mål och riktlinjer följs samt samordna insatser inom kommunen.

Även kvalitetsnätverket, som ansvarar för styrning och uppföljning, bidrar till att världsarvsfrågor kan integreras i kommunens kvalitetsarbete och långsiktiga utveckling.

6 Riktlinjer för genomförande

För att världsarvsfrågor ska vara en naturlig del av kommunens strategiska styrning och verksamhet behöver de integreras i beslutsprocesser, verksamhetsplanering och styrdokument. Detta kräver att världsarvsfrågor systematiskt beaktas i kommunens arbete samt att den samlade kompetensen inom olika förvaltningar och bolag tas tillvara. Förvaltningsplanen kan med fördel användas som strategiskt stöd för att identifiera samverkansmöjligheter mellan kommunens verksamheter och gemensamma viljeinriktningar i världsarvsfrågor. Det hjälper kommunen att bidra till den gemensamma förvaltningen av världsarvet.

- Kommunfullmäktige bör i dialog med världsarvssamordnaren verka för tydliga kommunala mål och uppdrag som stödjer världsarvets förvaltningsplan.
- Innan beslut av större vikt fattas ska hänsyn tas till världsarvets värden och behov.
- Världsarvssamordnaren ska ses som en resurs för förvaltningar och bolag.
- Årlig rapportering till kommunstyrelsen från världsarvssamordnare.
- Kommunledningsgruppen ska vara ett forum som hjälper världsarvssamordnare att integrera världsarvsfrågor med övrig strategisk planering. (Kommunledningsgruppen består av förvaltningschefer, bolags VD och avdelningschefer på KLF)
- Varje förvaltning och bolag ansvarar för att tidigt samverka med världsarvssamordnaren i frågor, processer och projekt som kan ha koppling till eller bidra till utvecklingen av världsarvet.
- När aktuellt, ska varje förvaltning/bolag redovisa i verksamhetsplanen hur de ska arbeta med världsarvsfrågor.
- Regelbundna möten mellan samordnare och nyckelfunktioner på kommunledningsförvaltningen och andra förvaltningar/bolag tillsammans med kvalitetsnätverket.
- Utvärderingen av årliga insatser görs genom respektive förvaltnings/bolags verksamhetsberättelse, genom kvalitetsnätverket och i dialog mellan världsarvssamordnaren och kommunledningsgruppen.

Världsarvet Örlogsstaden Karlskronas förvaltningsplan som planeringsunderlag:

- Använd förvaltningsplanen som en guide för att integrera världsarvsfrågor i den dagliga verksamheten och i beslutsfattande.

- Använd förvaltningsplanen som en referens vid utveckling av nya projekt eller vid utvärdering av befintliga verksamheter för att säkerställa att de är i linje med världsarvets viljeinriktning.
- Ta gärna kontakt med världsarvssamordnare vid verksamhetsplanering för att bättre identifiera möjliga beröringspunkter med världsarvets förvaltning.
- Bidra till världsarvsförvaltningen genom att tillhandahålla relevant data och information om processer och insatser som påverkar världsarvet.
- Fortsätt utbilda och öka medvetenheten hos medarbetare om världsarvsfrågor, dess betydelse och relevans för kommunens verksamhet.